

Berlin, 3 maja 2017 roku.

Wspólna wizja i strategia dla polsko-niemieckiego regionu granicznego SPD i SLD.

Nasza wizja na rok 2040 Tak miałby wówczas wyglądać nasz region graniczny:

- Berlin, Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie i Saksonia to kraje związkowe, które w kooperacji z województwami – zachodniopomorskim, wielkopolskim, lubuskim, dolnośląskim i opolskim – utworzyły europejski region „Partnerstwo-Odra”, posiadający wspólną organizację, która koordynuje plany i projekty oraz przyspiesza współpracę, przynosząc obopólne korzyści.
- Zaniechania, które dotknęły położone dawniej peryferyjne regiony przygraniczne we wschodnich Niemczech i zachodniej Polsce, mają zostać wyeliminowane do roku 2040 dzięki wdrożeniu skutecznej polityki kohezji Unii Europejskiej. Polityka kohezji UE cieszy się wsparciem rządów państwowych, które oferują pomoc i wsparcie dla regionów słabiej rozwiniętych.
- Istnieje wspólny rynek pracy. Do roku 2040 dochody i standardy w sferze socjalnej mają być porównywalne po obu stronach Odry, a także w zestawieniu z takimi miastami jak Warszawa, Gdańsk, Monachium czy Stuttgart. Dumping w obszarze wynagrodzeń oraz tzw. umowy śmieciowe są zakazane. Niemcy i Polacy żyją, pracują i studiują po obu stronach Odry. „Szara strefa” rynku branży budowlanej, usług sprzątających i opieki jest uporządkowana, a umowy o pracę są zgodne z obowiązującymi przepisami.
- Niemieccy i polscy emeryci otrzymują emerytury, które zapewniają im godne życie. Problem ubóstwa wśród osób starszych został przewyżniony poprzez wzmocnienie emerytur ustawowych. Niemieckie domy spokojnej starości oraz domy opieki współpracują ze sobą. Zmianom demograficznym towarzyszy wzrost mobilności wśród starszych obywateli.
- Osoby z niepełnosprawnością, np. o ograniczonej mobilności, mogą uczestniczyć w życiu wspólnoty, ponieważ nie tylko budynki użyteczności publicznej, takie jak dworce kolejowe, szkoły, ratusze i przestrzeń uliczna, ale również sklepy, restauracje i kawiarnie są pozbawione barier. Dotyczy to oczywiście także autobusów, pociągów i

tramwajów. Dodatkowe wsparcie zapewniają inteligentne aplikacje w języku niemieckim i polskim, np. takie, które pomagają osobom niedowidzącym i niewidomym zachować orientację w pomieszczeniach i budynkach użyteczności publicznej.

- Wykształcenie po obu stronach Odry – od przedszkola do szczybla uniwersyteckiego – jest bezpłatne. Świadectwa ukończenia szkoły i kształcenia zawodowego są uznawane po obu stronach Odry. We wszystkich typach szkół istnieją klasy dwujęzyczne, które realizują nauczanie w języku niemieckim i polskim. Oferta dwujęzyczna dotyczy również edukacji wczesnoszkolnej oraz kształcenia dorosłych (niem. Volkshochschulen). Dobra znajomość języka angielskiego to kolejny most na drodze do wzajemnego porozumienia.
- Polska i niemiecka policja oraz organy dochodzeniowo-śledcze są ze sobą dobrze skomunikowane i chronią we wspólnych zespołach region graniczny przed zorganizowaną i zwykłą przestępczością. Uprawnienia organów dochodzeniowo-śledczych do działań w obszarze transgranicznym będą w dalszym ciągu zwiększane. Dzięki temu kontrole graniczne stają się zbędne, a strefa Schengen jest bezpieczna.
- Dzięki otwartemu na świat miastu portowemu Szczecinowi, wielokulturowej stolicy regionu Berlinowi i europejskiemu miastu kultury Wrocławowi, obszar objęty „Partnerstwem-Odra” stanie się w 2040 kosmopolitycznym regionem. Region ten obejmuje obszar kulturowy o wielusetletniej historii, który stanowi idealne miejsce dla rozkwitu tolerancji, nauki, sztuki, kultury i tradycji, a także religijnej różnorodności. Integracja sceny kulturalnej i tolerancyjny klimat względem różnorodnych stylów życia w Szczecinie, Berlinie i Wrocławiu stanowią źródło międzynarodowych impulsów, które stymulują powstanie gospodarki kreatywnej.
- „Brama na świat”: „Partnerstwo-Odra” to miejsce przecięcia zmodernizowanych korytarzy transeuropejskich („TEN-T”). Międzynarodowy przepływ towarów realizowany jest za pośrednictwem zelektryfikowanych linii kolejowych „Rail Baltica” z obszaru Pacyfiku do węzłów logistycznych w regionie „Partnerstwa-Odra” (Berlin, Szczecin, Poznań i Wrocław/Opole). Transport kontenerów z portów w Szczecinie/Świnoujściu i Rostocku realizowany jest szybko i w sposób przyjazny dla środowiska naturalnego dzięki wykorzystaniu energii odnawialnych, np. drogą wodną, szynami, aż do

Adriatyku.

- Transgraniczny związek komunikacyjny przyczynia się do wzmocnienia regionu. Również w Polsce transport osobowy realizowany jest w oparciu o zintegrowany cykliczny rozkład jazdy na wszystkich trasach kolejowych. Zoptymalizowane zostały także bezpośrednie połączenia ze wszystkimi autobusami regionalnymi. W związku z tym nie ma potrzeby przesiadek na dworcach granicznych. Szybkie połączenia IC funkcjonują między dużymi miastami – Schwerinem, Berlinem/Poczdmem, Chociebużem, Lipskiem i Dreznem – z dużymi miastami w Polsce jak Szczecin, Poznań, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Wrocław, Opole i Świnoujście.
- Miasta objęte „Partnerstwem-Odra” uczą się od siebie nawzajem podczas realizacji koncepcji przestrzeni mieszkalnej w przystępnej cenie (niem. bezahlbarer Wohnraum) poprzez budowę mieszkań komunalnych, wspieranie spółdzielni budownictwa mieszkaniowego oraz społecznie akceptowalnej polityki dotyczącej terenów pod zabudowę i nieruchomości. Pozostałe obszary działań: zrównoważony rozwój miast, który dba o jakość życia dzięki lepszej ofercie w zakresie środowiska, sportu, czasu wolnego i odpoczynku, jak również dzięki bezpiecznej mobilności.
- Przebudowa dróg z towarzyszącym jej oznaczeniem miejsc niebezpiecznych, tzw. „czarnych punktów” i wspólną prewencją wypadkową oraz współpraca w wychowaniu młodzieży na odpowiedzialnych uczestników ruchu drogowego sprawiają, że liczba ofiar śmiertelnych i osób ciężko rannych w ruchu drogowym nieustannie spada.
- Polskie i niemieckie regiony „Partnerstwa-Odra” stanowią atrakcyjny cel dla nieinwazyjnej i zrównoważonej turystyki. Turystyka jest przedmiotem wspólnej promocji na arenie międzynarodowej. Szczecin, Zalew Szczeciński, wybrzeże bałtyckie w Zachodniopomorskiem i Meklemburgii-Pomorzu Przednim, jeziora Brandenburgii, Spreewald, Drezno i Góry Połabskie to atrakcje, które przyciągają rzesze turystów. Karkonosze i Wysoki Jesionik to z kolei ważne tereny wypoczynku Berlińczyków. Ważne turystycznie miejsca w rejonie „Partnerstwa-Odra” znajdują się w odległości 1,5 – 2,5 godz. jazdy pociągiem od Berlina. Również tereny wiejskie oferują wiele możliwości wypoczynku – jazdę na rowerze, jazdę konną, sporty wodne lub golf.

- Na wysoką jakość oferty turystycznej wpływa pielęgnowanie zróżnicowanej niemieckiej, polskiej i łużyckiej kultury, tradycji oraz kuchni regionalnej. Wyraźnie widać to na przykładzie atrakcyjnego krajobrazu antropogenicznego Dolnego Śląska i Ziemi Opolskiej, gdzie żywe są wpływy polskie, niemieckie, czeskie i habsburskie.
- Wspólny rozwój terenów wiejskich: utrata tradycyjnych miejsc pracy w rolnictwie jest kompensowana przez promocję bioproduktów i innych produktów z regionu oraz agroturystykę. Minimalne zaopatrzenie realizowane przez sklepy spożywcze, bazę noclegową oraz gastronomię i opiekę medyczną należy zagwarantować, wykorzystując programy wsparcia. Państwowe planowanie w zakresie rozwoju osiedli hamuje dewastującą krajobraz eksurbanizację.
- Odra nie dzieli już, lecz łączy, np. poprzez budownictwo mostów i rozwój przepraw promowych, jak również poprzez wspólne wykorzystanie jako przestrzeń umożliwiającą obcowanie z naturą i wypoczynek oraz jako drogę wodną. Należy przy tym zwrócić uwagę na cechy, które przesądzają o wyjątkowości rzeki Odry: unikalny krajobraz obszarów zalewowych, ale także potężne fale powodziowe jak ta, do której doszło latem 1997 roku, długo utrzymujące się okresy niskiego stanu wody oraz bardzo szybki spływ kry lodowej. Wciąż na nowo pojawiają się inicjatywy – zarówno ze strony niemieckiej, jak i polskiej, aby przekształcić Odrę w międzynarodowy trakt wodny, co musiałoby się wiązać z poważnymi ingerencjami w naturalne środowisko rzeki (prostowanie i pogłębianie koryta rzeki, regulacja prądu rzeczno, np. stopnie wodne). Oprócz szkód ekologicznych coraz więcej uwagi poświęca się ewentualnym negatywnym skutkom ekonomicznym, związanym z realizacją tak dużych projektów, które oparte są na doświadczeniach i wiedzy wyniesionej z porównywalnych projektów, takich jak projekt komunikacyjny „Deutsche Einheit Nr. 17” czy pogłębienie koryt rzeki Ems i Elby. Zrównoważony, perspektywiczny rozwój obszaru rzeki Odry może polegać tylko na ostrożnej eksploatacji w oparciu o ramową dyrektywę wodną UE, która przy uwzględnieniu ochrony środowiska naturalnego w równym stopniu umożliwia turystykę rekreacyjną i wodną, co przystosowaną do warunków rzecznych żeglugę pasażerską i śródlądową. Istnieje wspólna, transgraniczna ochrona środowiska i krajobrazu (np. w zakresie wyznaczania i utrzymania rezerwatów krajobrazowych i obszarów

ochrony przyrody, takich jak Dolina Odry oraz Park Mużakowski).

- „Partnerstwo-Odra” aspiruje, aby stać się regionem neutralnym dla klimatu. Istotne działania w tym zakresie to lepsza wydajność energetyczna budynków, elektryfikacja wszystkich systemów komunikacyjnych oraz stopniowe przechodzenie na wykorzystywanie energii w 100% odnawialnych. „Partnerstwo-Odra” – dzięki połączeniu we wspólną sieć – zapewnia sobie własne zasilanie energetyczne. W proces zaopatrzenia w energię włączają się przedsiębiorstwa komunalne. Zużycie energii ulega redukcji.

Jakie strategie pozwolą nam zrealizować te wizje?

Nasza strategia opiera się na trzech filarach:

o baza strukturalno-instytucjonalna, o główne obszary działań, o możliwości wsparcia.

a) Baza strukturalna

- Mocne sieci dla regionu: wzmocnienie regionu objętego „Partnerstwem-Odra” polega na umocnieniu już istniejących struktur sieciowych i przywróceniu ich do życia tam, gdzie jest to konieczne.
- Ważna jest wspólna, wspierająca kooperację organizacja, oparta na nieustannej pracy, dysponująca dostatecznymi zasobami personalnymi i finansowana ze środków Unii Europejskiej. Ponadto konieczne jest zapewnienie takiego rozwoju strategicznego, a w razie potrzeby również takiego skupienia na określonych obszarach działań, aby rozwój regionu mógł być realizowany wspólnie i być ukierunkowany na osiągnięcie wyznaczonych celów.
- Znajdowanie odpowiednich partnerów: oprócz oficjalnych przedstawicieli administracji należy zaangażować reprezentantów grup społecznych (np. „Fundacja Przyszłość Berlina”) w zależności od poruszanej problematyki. W ten sposób należy przywrócić do życia zainicjowane przez senat miasta Berlina „Partnerstwo-Odra Związków Zawodowych”.

b) Merytoryczne wyznaczanie głównych obszarów działań:

Nowe pola aktywności to mobilność, gospodarka, turystyka, edukacja, środowisko/natura, energia, bezpieczeństwo i zdrowie.

W przypadku obszarów „mobilność” i „gospodarka” mają zostać zrealizowane następujące zadania: Transeuropejskie Korytarze Szybowe, które przebiegają przez tereny objęte „Partnerstwem-Odra” mają zostać zmodernizowane (wysoki priorytet), natomiast centra

logistyczne należy połączyć w sieć („brama na świat”). Translokacja globalnego przepływu towarowego, zakładająca wykorzystanie transportu szynowego w regionie „PartnerstwaOdra” stanowi dodatkowe źródło przychodów i generuje nowe miejsca pracy. Warunkiem wyrównania standardów życia jest wzrost produktywności polskiej i wschodniemieckiej gospodarki, a także sprawiedliwy rozdział wypracowanego majątku. Drogą do jego uzyskania są standardy socjalne, silne związki zawodowe, zrównoważone umowy taryfowe oraz stosowanie „hamulców” w odniesieniu do cen wynajmu oraz własności mieszkaniowej i biznesowej.

c) Znajdowanie i wykorzystywanie wsparcia:

- Intensyfikacja polityki kohezji UE: zasada solidarności bogatych regionów wobec regionów biednych w ramach modernizacji infrastruktury musi „chwycić”. Rosnący standard życia i wzrost siły nabywczej po polskiej stronie Odry zapewniają miejsca pracy również w niemieckich regionach przygranicznych. W tym celu odpowiednie programy wsparcia, np. INTERREG, „Central Europe Facilities (CEF)”, a także Horizon, Ramowy Program Badawczy i inne programy wsparcia UE muszą być współfinansowane przez Państwo.

Jakie działania chcemy zrealizować jako priorytetowe w Niemczech i Polsce (lata 2020-2030)

Poprawa efektywności dotychczas niedostatecznej kooperacji:

- Dotychczasowe nieoficjalne „Okrągłe Stoły” „Partnerstwa-Odra” muszą zmienić się we wspólną, efektywną organizację na wzór niemiecko-francuski („Konferencja Górnego Renu”), która będzie finansowana ze środków UE. Należy rozszerzyć obszary tematyczne współpracy (np. bezpieczeństwo, energia, ochrona środowiska).
- Województwo opolskie – ze względu na bliskie sąsiedztwo Wrocławia, ekonomicznokulturowe związki z Niemcami oraz przyszłą rolę jako węzeł komunikacyjny w kierunku Krakowa, Katowic, Ostrawy, Wiednia i Budapesztu – zostanie przyjęte do „PartnerstwaOdra”.
- Wymiana administracyjna, wsparta programami Unii Europejskiej, zostanie wzmocniona na szczeblu gminnym i regionalnym. Obejmuje ona również izbę przemysłowo-handlową, wzgl. izby gospodarcze (w Polsce), instruktorów w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego, nauczycieli języka polskiego i niemieckiego oraz nauczycieli zawodu, jak

również personel przedsiębiorstw kolejowych w transgranicznym ruchu kolejowym.

- Partnerstwa miast zostaną wykorzystane do pogłębienia współpracy w ramach „Partnerstwa-Odra” i rozszerzone o kolejne partnerstwa na poziomie gminnym.
- Wymiana doświadczeń między niemieckimi i polskimi urbanistami i planistami w dziedzinie komunikacji, mająca na celu poprawę warunków mieszkalnych, pobytowych i życiowych jest wspierana w sposób uwzględniający osiągnięcie założonych celów. W ramach projektu pilotażowego, który otrzymał wsparcie obu stron – po ukończeniu zachodniego odcinka obwodnicy (odcinek S3 do Polic) – oraz w oparciu o zintegrowaną koncepcję rozwoju miast i mobilności nastąpi jakościowy wzrost walorów turystycznych i życia mieszkańców (mieszkania w strefie portowej, transformacja ulic, atrakcyjna publiczna komunikacja miejska, ścieżki dla rowerów i pieszych).

Edukacja i sport:

- Istnieje inicjatywa na rzecz bogatszej oferty językowej w polskich i niemieckich szkołach dla osób chcących uczyć się języka polskiego i niemieckiego. Polsko-niemiecka wymiana uczniów, młodzieży i studentów oraz wymiana sportowa i administracyjna zostanie zintensyfikowana. Wsparcie otrzyma współpraca między klubami sportowymi. Kooperacja dotyczy również wydarzeń sportowych (np. bieg maratoński).

Szkolnictwo wyższe i badania naukowe

- Współpraca szkół wyższych w ramach „Partnerstwa-Odra” zostanie usprawniona dzięki umowom ramowym między uniwersytetami. Wysokim priorytetem cieszy się współpraca w zakresie badań i nauki w dobrze uzupełniających się obszarach kompetencji (np. między Berlinem a Szczecinem w dziedzinie nauk zajmujących się sektorem transportu, logistyki i nautyki/nauk morskich (Szczecin) lub między Frankfurtem nad Odrą i Poznaniem w obszarach wspólnego kształcenia prawników. Wszystkie przygraniczne uniwersytety tworzą wspólną sieć współpracy, która m.in. wspiera wymianę studentów i wykładowców.

Mobilność i transport:

- Wszystkie luki w elektryfikacji i odcinki jednotorowe sieci kolejowej z Niemiec do Polski należy w sposób płynny zlikwidować. Prędkość na trasie kolejowej z Berlina do Szczecina i Wrocławia należy w krótkim

terminie ograniczyć do 160 km/h.

- Najwyższy priorytet mają: elektryfikacja i dwutorowa rozbudowa połączeń Cottbus – Horka – Görlitz, Passow – Szczecin Gumieńce, Berlin – Kostrzyn – Gorzów Wielkopolski – Krzyż oraz Zgorzelec – Görlitz – Drezno. Dworzec kolejowy w Görlitz – zgodnie z modelem „Bad Bentheim” – jest dostępny również dla polskiego taboru kolejowego, korzystającego z sieci prądu stałego i polskiej automatyki bezpieczeństwa pociągu.

- Dzięki zaangażowaniu ze strony DB, PKP Intercity, PR, krajów związkowych i województw, we współpracy z niemieckim i polskim przemysłem kolejowym, EBA i UTK, zostanie stworzony wspólny tabor dla lokomotyw i pociągów silnikowych, który będzie mógł kursować z wykorzystaniem różnych systemów zasilania elektrycznego, różnej automatyki bezpieczeństwa i różnych systemów bezprzewodowej łączności kolejowej. Odcinek linii kolejowej Magdeburg – Berlin – Frankfurt Oderbrücke oraz Oderbrücke – Poznań – Warszawa zostaną równocześnie i w sposób zapewniający kompatybilność wyposażone w Europejski System Sterowania Pociągami ETCS, który redukuje koszty i zwiększa zdolność przepustową.

- Berlin, Brandenburgia oraz województwo lubuskie i dolnośląskie – przy okazji kolejnej rewizji sieci TEN (przed rokiem 2022) – podejmą w Brukseli inicjatywę mającą na celu włączenie odcinka Cottbus – Forst – Legnica w sieć TEN, aby w perspektywie długoterminowej sfinansować rozbudowę do linii dużych prędkości (min. 200 km/h).

Długoterminowym celem jest 2-godzinny czas podróży z Berlina do Wrocławia. W perspektywie średniokresowej połączenia dalekobieżne będą realizowane przez stację Horka. Cel: 3 godziny. W krótkim okresie czasu zostanie odremontowany odcinek prowadzący przez Forst i Żary dla potrzeb komunikacji regionalnej.

- Szybkie bezprzesiadkowe połączenia pociągów z Berlina do Świnoujścia (najpierw przez Szczecin, Goleniów, Wolin i Międzyzdroje, później przez odbudowany most kolejowy w Karnin) umożliwią szybkie dotarcie do promów płynących do Skandynawii oraz regionów urlopowych na wyspach Wolin i Uznam z Berlina/Brandenburgii i Saksonii.

- Pociągami z Niemiec można również dojechać bezpośrednio do wielu mniejszych miast w Polsce, korzystając z usług kolei regionalnej. Pociągi

bezpośrednie kursują m.in. na linii Cottbus – Guben – Zielona Góra oraz Cottbus – Forst – Żary – Legnica.

Obszary wiejskie:

- W celu ożywienia turystyki wiejskiej zostaną stworzone i objęte wspólną polityką promocji profesjonalne, transgraniczne, długodystansowe szlaki rowerowe i wędrowskie o porównywalnym standardzie jakości jak w Austrii, m.in. wzdłuż Warty do Poznania oraz wzdłuż Odry do Opola i Bogumina.
- Cotygodniowe, polsko-niemieckie rynki i targi wspierają wzajemną promocję żywności. Celem tych działań jest regionalizacja kontaktów gospodarczych i sprzyjająca ochronie klimatu redukcja tras transportowych (ketchup z Werder, wódka z województwa lubuskiego, wędliny z Wielkopolski i Dolnego Śląska, piwo ze wschodnich Niemiec i Poznania, uprawa szparagów również w Polsce, cukier z Niemiec, wino z regionu Soławy/Unstruty, najwyższej jakości wołowina z Polski...).

Zdrowie:

- Lepsza opieka lekarska dzięki wspólnemu planowaniu zapotrzebowania na miejsca szpitalne: szpitale w Świnoujściu, Schwedt i Frankfurcie nad Odrą, Guben, Chociebużu i Forst zapewniają opiekę również na terenach wiejskich po drugiej stronie granicy. Kurorty na Dolnym Śląsku i w Zachodniopomorskiem są w coraz większym zakresie wykorzystywane do wypoczynku i rehabilitacji mieszkańców wschodnich Niemiec.
- Współpraca w zakresie kształcenia służby medycznej podlega intensyfikacji, m.in. dzięki rozwojowi fakultetu ukierunkowanego na potrzeby strefy przygranicznej.

Środowisko naturalne:

- możliwość zrównoważonego i ostrożnego wykorzystania Odry jako przestrzeni rzecznej gwarantuje wypracowanie wspólnego planu zagospodarowania oraz planu działań z uwzględnieniem ramowej dyrektywy wodnej UE. „Partnerstwo-Odra” może stać się w tym procesie moderatorem i pośrednikiem, ponieważ problem wymaga potraktowania w sposób kompleksowy: z jednej strony należy zachować i chronić obszar rzeczny jako krajobraz bliski naturze, a z drugiej strony dopuścić jego możliwe do zaakceptowania wykorzystanie dla potrzeb turystyki i żeglugi. Wzorem „Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem” (MKOOpZ), której działania doprowadziły np.

do zaplanowania i budowy wspólnych oczyszczalni ścieków przez kraje nadodrzańskie – Czechy, Polskę i Niemcy, zostanie powołana do życia podobna organizacja, która opracuje i wdroży koncepcję zrównoważonego wykorzystania, wymagającą również odpowiedniego finansowania, np. pozyskania środków unijnych.